

Ratusz

Koniec XV wieku

CIESZYN

Rynek 1

Dz. 135 kW

nr hipoteczny

ślaskie

województwo

Cieszyn

gmina

... powiat Cieszyn

Cieszyn /Teschen/

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo ..... katowickie

powiat ..... Cieszyn

8. Właściciel i jego adres

Własność komunalna

9. Użytkownik i jego adres

Urząd Miejski

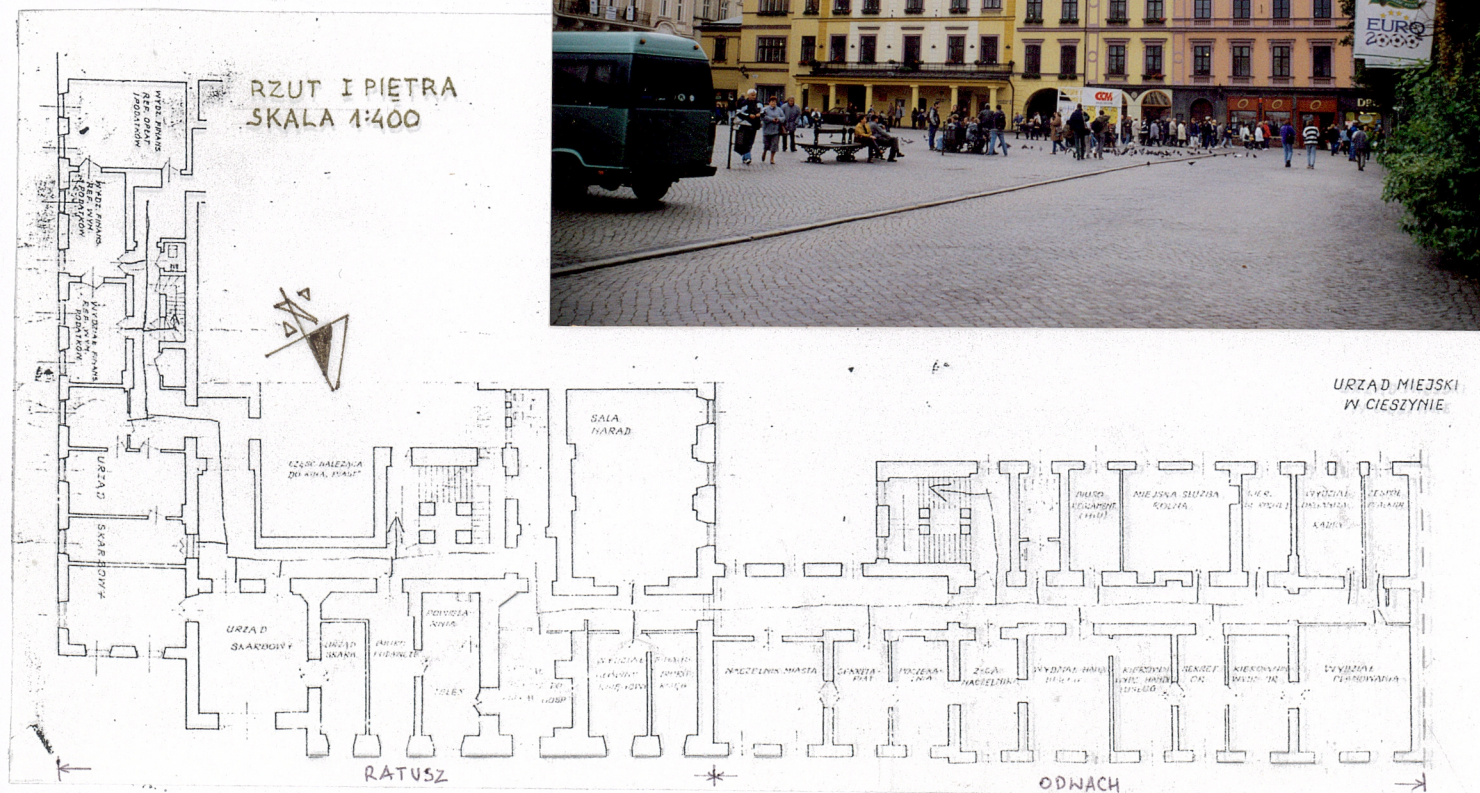
Cieszyn

Rynek 1

10. Rejestr zabytków

Nr A-246 /77 17.12.1977 r.

219 2 3.03.1960

Ratusz usytuowany w pd. Pierzei Rynku w zwartej zabudowie. Murowany z cegły (otynkowany). 2-piętrowy z wieżą nadśrodkową częścią fasady. Wzniesiony na rzucie zbliżonym do prostokąta z niewielkimi uskokami w narożniku pn. -wsch. w piwnicach jedna z komór sklepiona kolebkowo na gurtach, pozostałe żaglasto.. Układ wnętrz na parterze i piętrach wielotraktowy; w przyziemiu na osi budynku sień sklepiona krzyżowo – kolebkowo z gurtami spływającymi na pilastry i filary przyściennie. Za sienią 3-biegiowe schody sklepione kolebką o łuku segmentowym, w środkowym biegu otwarte na klatkę schodową trzema filarowymi arkadami łukach koszowych. Korytarz w trakcie środkowym podzielony gurtami wspartymi na przyściennych filarach. Od ul. Srebrnej druga, krótka sień przykryta kolebką o łuku segmentowym, częściowo sklepieniem żaglastym, ze świetlikiem z dwoma oknami. Inne pomieszczenia parteru sklepione kolebkowo z lunetami, krzyżowo – kolebkowo i żaglasto. Na 1p. w trakcie od podwórza sala z trzema polami sklepień żaglastych na gurtach. Na 2p. w trakcie frontowym dwa pomieszczenia sklepione żaglasto i żaglasto na gurtach.

Elewacje

Fasada wybudowana wg. planów arch. Andrzeja Kmenta obecnie 7-osiowa, ponad częścią środkową zwieńczona trójkątnym przyczółkiem z herbem miasta Cieszyna i dekoracją roślinną. W przyziemiu podcienie o 6 żeliwnych kolumnach doryckich, dostawione po 1836; ponad nim ganek z żelazną balustradą. Podziały fasady przeprowadzone pionowymi pasami boniowania pomiędzy którymi okna w profilowanych obramieniach. 2p. wydzielone opaską. Wieża o zaokrąglonych narożnikach ujęta korynckimi pilastrami ponad którymi wydatny gzyms na kroksztynach i ganek z żelazną balustradą. Okna zamknięte półkoliście i kwadratowe, w profilowanych obramieniach. Dach namiotowy przechodzący w 4-boczną latarnię z parami kolumn na ściętych narożach pobity blachą. W wejściu na wieżę drzwi okute listwowaniem i zapewne pocz. XIX w. Zegar wieżowy z mechanizmem 1851, wyk. Przez Jana Chrisa Boeckę z Neupoll w Austrii, odnowiony 1887 r i 1900 r. Dwa dzwony wiek XVIII (?): 1 z plakietką z przedstawieniem św. Michała; 2 wyk. Przez Jana Grosmeina z Weiten.

Od zach. przy ratuszu 2p. budynek na rzucie prostokąta z dwoma wystęgami od tyłu, mieszczący dawniej odwach z wieku XVIII /XIX, gruntownie przebudowany z zatraceniem cech stylowych. Zachowana brama przelotowa sklepiona kolebkowo. Elewacja 12 osiowa, z 6-osiowym ryzalitem na osi. W reprezentacyjnej sali posiedzeń na 2p. wyposażenie z 2 poł. XIX wieku; fryz z herbami cechów i miast, dwa piece neorenesansowe, komplet mebli i zegar szafkowy z herbem Cieszyna sygn. Franciszek Dibon. W parterze budynku ciąg sklepów z wejściami z ulicy. W nich sklepienia łuk odcinkowy segmentowy. W parterze z lewej osi wejście zwieńczone półkoliście z zachowaną stolarką XIX wiecżą. Dach ratusza 3-spadowy, dawn. Odwachu wielospadowy, oba kryte blachą miedzianą.

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Ratusz do 1496 roku drewniany usytuowany pośrodku starego Rynku. Z końcem wieku XV wzniesiony z polecenia Księcia Kazimierza II na obecnym miejscu murowany ratusz z drewnianą wieżą. W 1667 r. wzmianka o restauracji budynku i ozdobieniu fasady głównej przez malarza Krzysztofa Palma. Ok. 1670 wybudowano murowaną wieżę w miejsce drewnianej. Zniszczony w czasie pożaru miasta 1720 r. Kolejny budynek ukończony w 1788 staraniem ks. Leopolda Szersznika, zniszczony pożarem w 1789 r. Odbudowany 1800 wg. planów arch. Ignacego Chambręza. Po zniszczeniach na skutek pożaru 1836 prze-rabiany wg. planów architektów Józefa Kornhaüssa. (wnętrza) i Andrzeja Kmenta (fasada). Wówczas w miejscu poprzednich arkad wystawiono kolumnadę, a w miejscu attyki trójkątny przyczółek z herbem miasta. Odnawiany w 1848 r. oraz wielokrotnie w XX wieku. Barokowo-klasycystyczny. Do dawnego ratusza od str. zach. przylega dawny odwach z XVIII ? XIX wieku. W 1869 r. został podwyższony o jedną kondygnację a elewacja otrzymała nowy wystrój neobarokowy. W budynku ulokował się Sąd Okręgowy. Gdy w 1906 r. sąd przeniósł się do nowej siedziby, magistrat przyłączył gmach do ratusza a dawną salę rozpraw zamienił na reprezentacyjną salę obrad. Sala posiada zachowany bogaty wystrój i wyposażenie z 1 poł. XIX w. W latach 50-tych włączono w obręb ratusza budynek narożny z ul. Srebrną, barokowo –klasycystyczny.

Instalacje:

wod.-kan.; elektryczna; gazowa, c.o., telefoniczna,

<p>Kubatura</p> <p>15304 m³ (ratusz i odwach)</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>1146 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>ratusz, w części adaptowanej d. odwach</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>ratusz (Urząd Miejski)</p>
<p>Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1667 restauracja budynku z ozdobieniem fasady głównej przez malarza Krzysztofa Palma • ok. 1670 budowa murowanej wieży w miejscu poprzedniej drewnianej • 1720 r. zniszczenie ratusza przez pożar • 1788 r. odbudowa ratusza • 1789 r. zniszczenie ratusza przez pożar • 1800 r. odbudowa ratusza wg. planów I. Chambreza de Ryvos • 1836 r. przebudowa i remont ratusza wg. planów J. Kornhausla (wnętrza) i A. Kmenta (fasada) • 1848 odnowienie ratusza • 1997 r. remont elewacji ratusza (kapitałny), remont kanalizacji deszczowej, modernizacja instalacji elektrycznej. • 1998 r. izolacja balkonu ratusza, budowa nowych witryn sklepowych • 1999 r. adaptacja pomieszczeń biurowych dla Miejskiego Ośrodka Dokumentacji, wymiana witryny sklepowej cukierni. 		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stan techniczny budynku dobry (w piwnicach miejscami mocne oznaki wilgoci) . <p>Obiekt po ostatniej gruntownej przebudowie w 1836 roku utrzymał formę i gabaryty oraz w dużym stopniu wystrój wnętrz.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zabezpieczyć przeciwwilgociowo piwnice 	

- Plan katastralny Cieszyna z 1836 r. z widoczną parcelacją Rynku i ratuszem
Archiwum SOZ Bielsko-Biała
- Decyzja wpisu do rej. Zabytków
- Projekt budowy witryn sklepowych i drzwi I. Szupina- Brawańska 04.1998 r.
- Projekt kanalizacji deszczowej ratusza , D. Herboczek 06.1997 r.
- Projekt modernizacji elektr. , A. Ginala 12.1996 r.
- Projekt rekonstrukcji podcieni ratusza, M. Sojka 11.1996 r.
- Projekt adaptacji pomieszczeń dla Miejskiego Ośrodka Dokumentacji, L. Gross 10.1999 r.
- Projekt wymiany witryny sklepowej cukierni „Karolina”, L. Gross 07.1999 r.
- Projekt kolorystyki elewacji podwórzowej . Sojka 1997 r.
(Archiwum SOZ B-B)

22. Biblioteka

- I.J. Samkowie: Katalog zabytków sztuki w Polsce ,tom VI; woj. Katowickie, zeszyt 3 miasto i powiat Cieszyn. Katowice
  - F. Popiolek: Dzieje Cieszyna. Cieszyn 1916
  - Studium historyczno-urbanistyczne Cieszyna PKZ Kraków 1982 r.
  - Władysław Sosna – Cieszyn, Przewodnik. Cieszyn 1993 r.
  - Antoni Pasterny – Cieszyn w dawnej pocztówce, 1891-1918. Cieszyn 1998 r.
  - Piotr Borowicz, Mariusz Makowski – Cieszyn. Bielsko-Biała 1994 r.
  - Jan Galicz – Przewodnik po Cieszynie i okolicy . Cieszyn 1939 r.
-
- Karty pocztowe z kolekcji Antoniego Pasternego z lat 1891-1918 ukazujące widoki Cieszyna / kolekcja licząca ok. 1000 kart, częściowo przedstawiona w wydawnictwie albumowym jw. pkt. 22/ (z lat 1891-1918 m.in. widoki zach. pierzei Rynku z kamienica nr 13)
  - Fotografie:
    1. Widok Rynku w kier. pd.-zach. Rynku 1915 r.
(Zbiory Biblioteki Śląskiej w Cieszynie)
    2. Zdjęcia lotnicze centrum Cieszyna sprzed 1930 r.
(Zbiory Muzeum w Cieszynie)
    3. Pd. Pierzeja Rynku ok. 1860 r.
    4. Widok Rynku w kier. pd. k. XIX w. (miedzioryt Wilhelma Schnicka wg. J. Chambręza z 1802 wykonany w roku 1885
    5. Rynek w Cieszynie widok pierzei pd. (Zbiory Muzeum w Cieszynie)

24. Uwagi różne

25. Opracował
tekst..... mgr inż. Marek CEMPLA 15.09.2000

plany, rysunki ..... mgr inż. Marek CEMPLA 15.09.2000

zdjęcia fotogr. .... mgr inż. Marek CEMPLA 15.09.2000

miejsce przechowywania negatywów Archiwum SOZ Bielsko-Biała

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

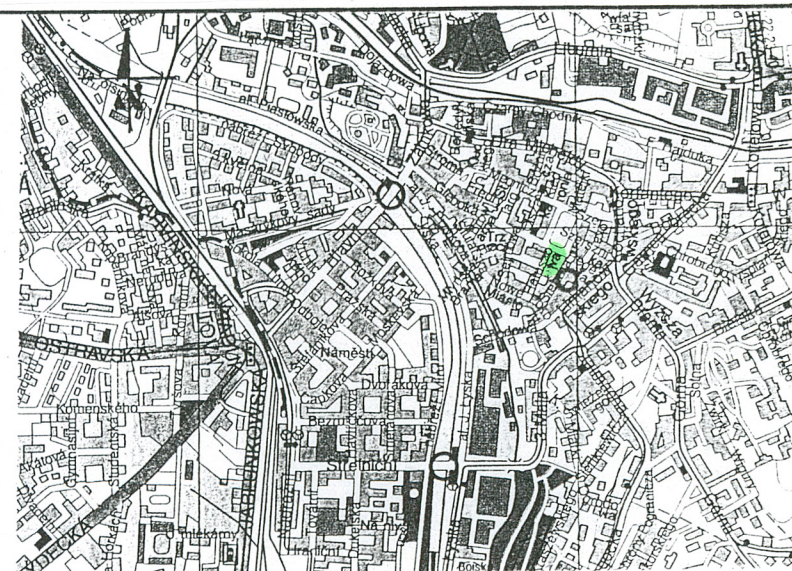
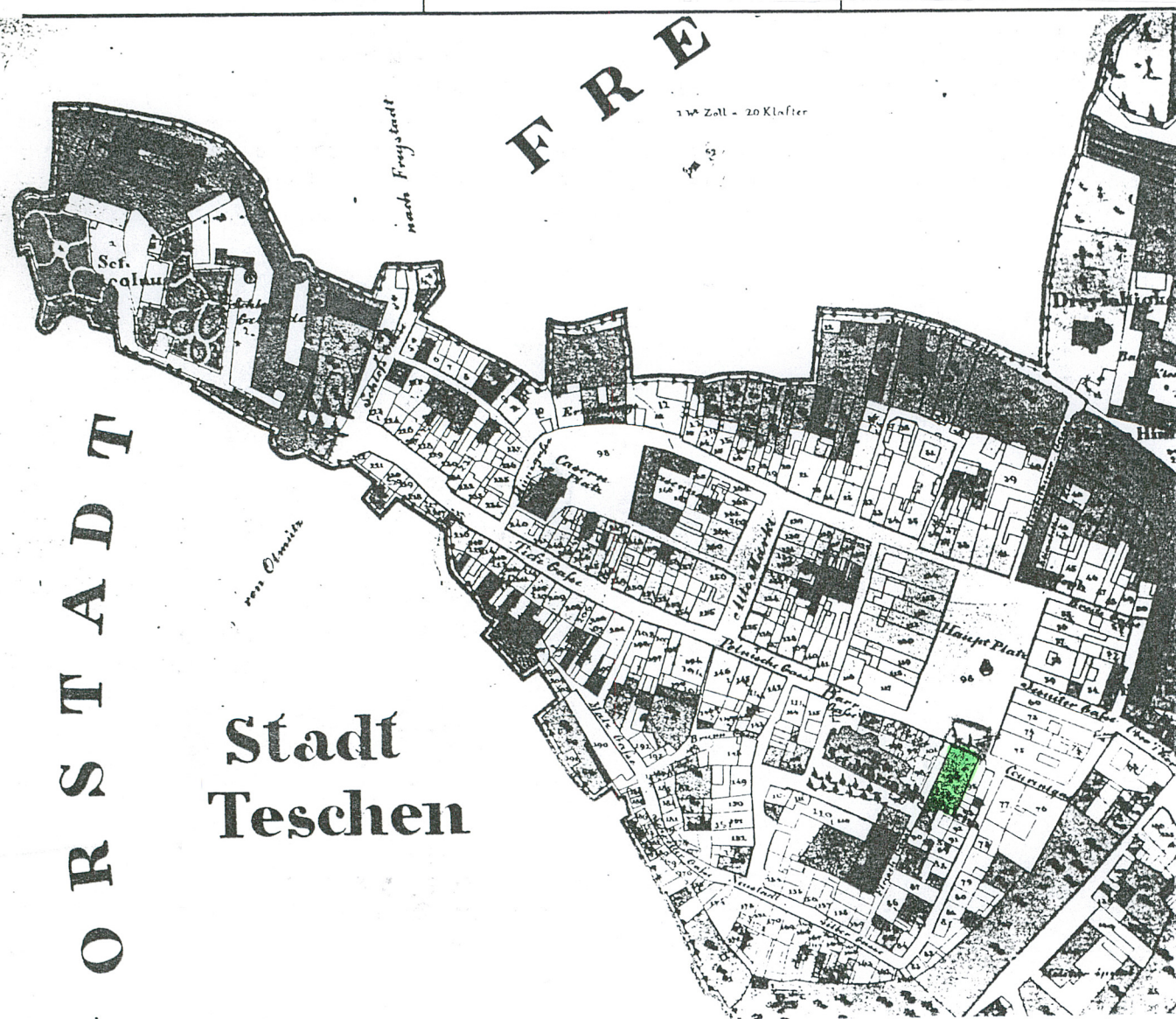
26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Załącznik 1,2,3,4,5.

1. Miejscowość Cieszyn	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) RYNEK 1 ratusz plan katastralny z 1836r, orientacja, fot. archiw.
---------------------------	--------------------------------	---

SKALA 1:20000

2

1. Plan katastralny z 1836r.
2. Orientacja.

Wkładkę założył: ... mgr inż. Marek CEMPLA 15. 09.2000.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: ...archiwum SOZ B-B.

Z-d Poligr. Jan Jasiński W-wa, ul. Wolna 13, tel. 12-43-83

Południowa pierzeja Rynku ok.r. 1860
Fot.arch.b.syg./w/ Muzeum w Cieszynie

CIESZYN

RYNEK 1 ratusz

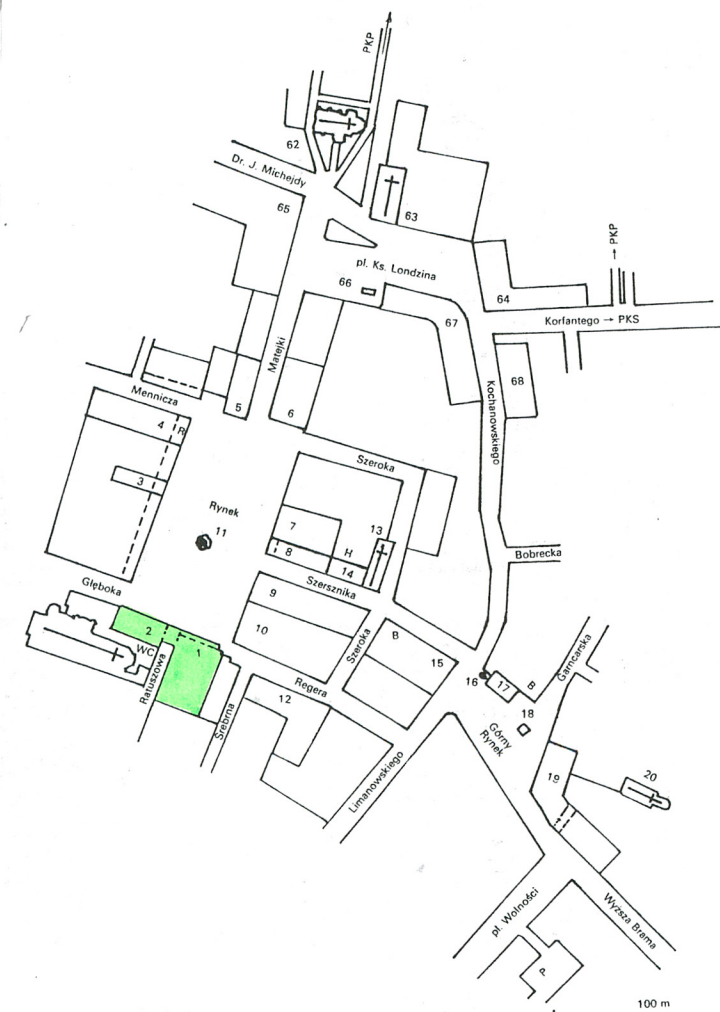
fotografie, sytuacja, grafika archiwalna,

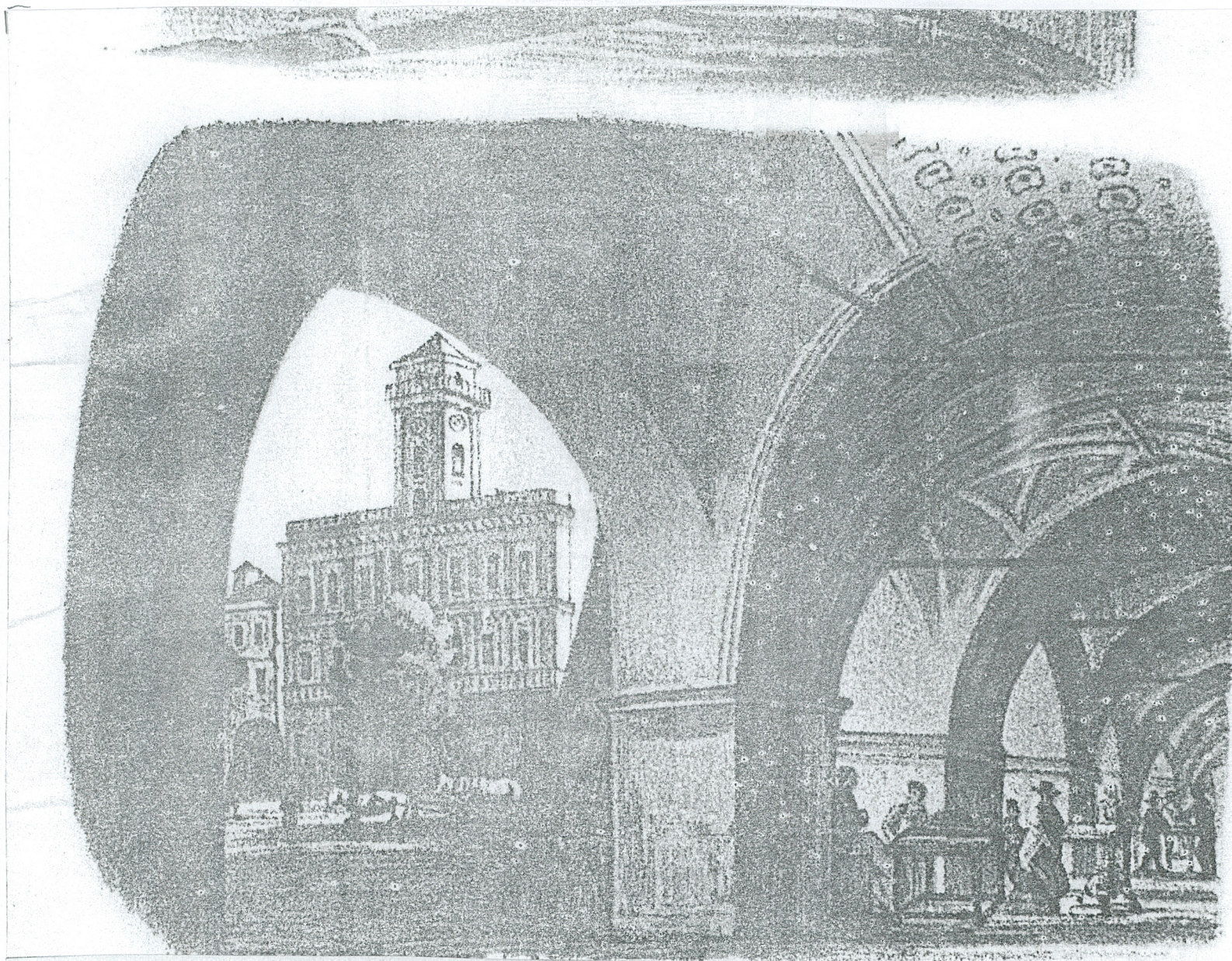
RATUSZ

ODNACH

"Das Rathaus in Teschen". Lithografie des
 Zaprudniczek - senior
 /w/ Der Teschner Kreis im Herzogthume K.K.
 Schlesien von Albin Heinrich. Wien 1843.
 syg. III 5923/w/ Bibl. Czartoryskich
 w Krakowie.

CIESZYN

RYNEK 1 ratusz

fotografie,

1

2

FOT. 1,2 - SALA POSIEDZEŃ (OD HACH 2 PIĘTRO)

RATUSZ - WEJŚCIE FRONTOWE

ODNACH - WEJŚCIE FRONTOWE

CIESZYN

RYNEK 1 ratusz

fotografie,

SALA POSIEDZEŃ (ODWACH) II P

SIEN PARTERU RATUSZA

Wkładkę założył: mgr inż. Marek CEMPLA 15. 09.2000.

SALA POSIEDZEN (ODWACH, 2 PIĘTRO)

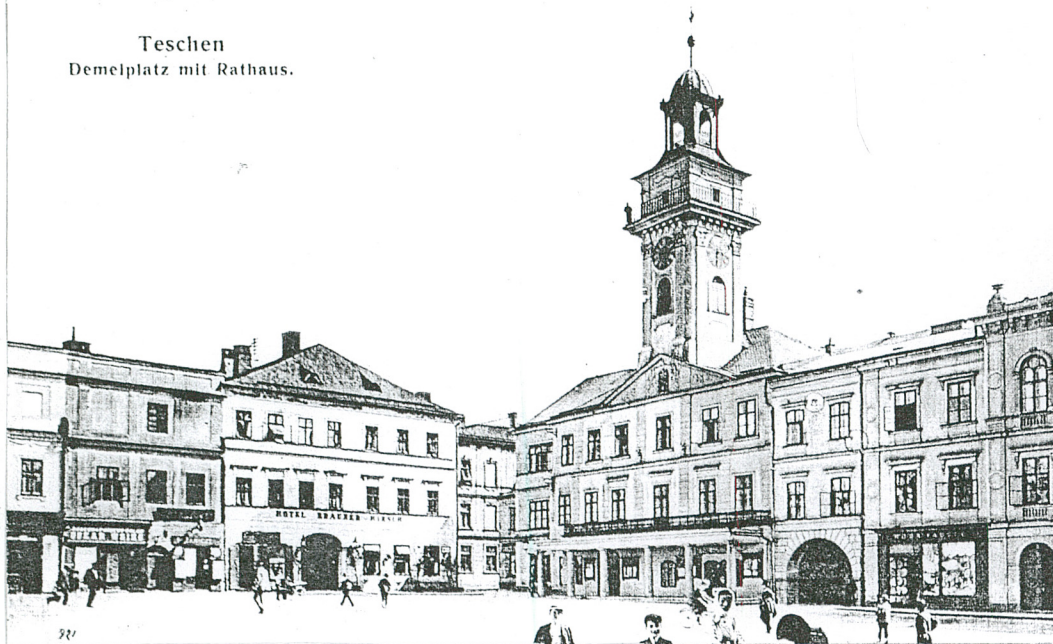

CIESZYN

RYNEK i ratusz

fotografie i grafika archiwalne

Teschen
Demelplatz mit Rathaus.

71. Plac Demela (Rynek) z ratuszem

Na fasadzie ratusza, którego front projektował Andrzej Kment znajduje się herb miasta, na wieży zaś umieszczony w roku 1851 zegar z dwoma osiemnastowiecznymi dzwonami.

Teschen.

Demelplatz mit Rathaus.

No 788 H. Ed. Feltzinger's Kunst- u. Postkartenverlag, Teschen 1903

70. Plac Demela z ratuszem

Cieszyński rynek, został po śmierci zasłużonego dla miasta burmistrza dra Jana Demela von Elswehr (1825 - 1892) nazwany Placem Demela. Rynek powstał w 1496 roku. Ratusz odbudowano po pożarze, według planów znanego wiedeńskiego architekta Józefa Kornhäusela, w latach 1844 - 1845. W roku 1869 nadbudowano drugie piętro budynku po prawej stronie ratusza.

ANSICHT DES HAUPT PLATZES DER HIER ZUGLICHEN STADT TESCHEN IN SCHLESIEN.

Gewidmet zum Andenken dem Magistrat und Deputierten der Stadt Teschen, Herrn Bürgermeister Johann Schabala, zugleich Herrn Peter Ignatzel, Rath und Syndicus der Schachtel, Herrn Johann Rothe, Rath und des Bürger Corps Hauptmann, dessen Deputierter Herr Leopold Scherschans, K. K. Gymnasiums, Präfekt, Herr Joseph Metz, Herr Johann Delasch, Herr Franz Wankinger, Schuttschützen Compagnie, Oberlieutenant, Herr Johann Neudung, Herr Johann Döschke, Herr Franz Thomaß, Herr Joseph Willbur, vom Aquas Chamberlay, derzeit Magistrate Rath, und der K. K. Hauptschule zu Teschen Lehrer, und Zuhörern, Teschen den 21. Herbstmonat Anno 1862.

Kynek w Cieszyńcu, widok z lewej strony, z Ketuszen. Po lewej stronie obecny hotel "Pod Jeleniem". Rzeźbił Wilhelm Schicks wg J. Chodreza z 1802 r. wyk. w r. 1885.